

Complexnummer: 525387

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

St. Jacobus

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

525388, 525389

Woonplaats

Schiedam

Gemeente

Schiedam

Provincie

Zuid-Holland

Hoofdadres van hoofdobject

Kerkweg 53, 3124 KD Schiedam

Complexomschrijving

Inleiding

ROOMS-KATHOLIEK COMPLEX "St. Jacobus" bestaande uit de volgende samenstellende onderdelen: de BASILIEK reeds beschermd onder mno:33297 "St. Jacobus" en de PASTORIE, met tuin en hekwerk. Het complex is gebouwd 1888-1890 in Neo-Romaanse trant, ontworpen door A.C. Bleijs, en staat op vrijwel rechthoekig terrein aan de Kerkweg in Kethel. De basiliek is gesitueerd noordoostelijk van het midden van het terrein. De pastorie staat ten zuidwesten van de basiliek en is ermee verbonden door middel van een kwart-cirkelvormige gang.

Omschrijving

De kerk en pastorie zijn opgetrokken in bonte, ruige baksteenklinkers in staand verband, voorzien van een plint afgewerkt met bruin geglaazuurde stenen. De daken zijn belegd met leien in Maasdekking en hebben aan de dakvoet natuurstenen dakgoten die worden ondersteund door uitgemetselde lijsten siermetselwerk en gemetselde consoles, gedeeltelijk voorzien van natuurstenen spuwvers.

Het complex heeft een landschappelijk aangelegde tuin waarin de grasperken de vorm van een kelk met hostie hebben. In de tuin staat een Heilig Hart-beeld (1951) voorzien van de initialen "HnJeEe". Het terrein wordt afgesloten door een smeedijzeren hek met pijnappelornamenten. Aan de overzijde van de Kerkweg bevindt zich de bijbehorende begraafplaats met centraal daarin een kruisbeeld (1889, J. Margry en Snickers te Rotterdam), waarbij vanaf 1908 de diverse priestergraven zijn bijgezet.

Waardering

ROOMS-KATHOLIEK COMPLEX "St. Jacobus" met basiliek, pastorie hekwerk en tuin in landschappelijke aanleg, in Neo-Romaanse trant gebouwd in 1888-1890 naar ontwerp van A.C. Bleijs van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische waarde en vanwege de hoge ensemblewaarde. Tevens van belang vanwege de beeldbepalende waarde in het dorpje Kethel.

Monumentnummer*: 525388

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 juni 2002
Kadaster deel/nr: 82920/26

Complexnummer

525387

Complexnaam

St. Jacobus

*Woonplaats**

Schiedam

*Gemeente**

Schiedam

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Kerkweg

*Nr**

51

*Toev.**

*Postcode**

3124 KD

*Woonplaats**

Schiedam

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Schiedam

*Sectie**

Q

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

3450

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

PASTORIE, gebouwd met bij behorende TUIN en HEKWERK 1888-1890 in sobere Neo-Romaanse trant, ontworpen door A.C. Bleijs, deel uitmakend van het ROOMS-KATHOLIEK COMPLEX "St. Jacobus". De pastorie bevindt zich ten zuidwesten van het midden van het vrijwel rechthoekige terrein en van de St. Jacobus-kerk. De pastorie is door middel van een kwart-cirkelvormige gang met de kerk verbonden.

Omschrijving

De pastorie is opgetrokken op een vrijwel vierkante plattegrond en bestaat uit twee tegen elkaar aan geplaatste bouwvolumes, van twee bouwlagen en een kapverdieping, onder een gezamenlijk T-vormig schilddak. Het zuidelijk bouwvolume springt aan de voor- en achterzijde ongeveer een halve meter uit. De zuidgevel is voorzien van een serre.

Tegen het noordelijke bouwvolume aan is een ronde toren met kegeldak geplaatst die half in de eerste twee bouwlagen steekt en ter hoogte van de dakverdieping geheel rond is. Aan de voet van de toren begint de gang naar de basiliek. Deze gang is ÚÚn bouwlaag hoog en is voorzien van een zadeldak. De gang heeft tegen de pastorie aan een plat afgedekte uitbouw van ÚÚn bouwlaag.

De gevels zijn voorzien van cordonlijsten van geglazuurde stenen en ter hoogte van de onderzijde van de vensters op de eerste verdieping loopt een band streks metselwerk.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Alle vensters en deuren worden bekroond door segmentboog- of rondboogvormig streks metselwerk met daaronder een spaarveld waarin verschillende metselmoza'eken zijn toegepast met rode baksteen. De T-vensters zijn voorzien van houten kozijnen en hebben nog gedeeltelijk de oorspronkelijke glas-in-lood bovenlichten. De vensters zijn voorzien van hardstenen waterdorpels.

De voorgevel, de oostgevel, wordt door het naar voren springen van het zuidelijk bouwvolume in tweeën gedeeld. In het linkergedeelte bevinden zich op de begane grond en de eerste verdieping ieder twee vensters met respectievelijk een rondboog- en een segmentboogvormige bekroning. In het rechter gedeelte bevindt zich op de begane grond links de voordeur en rechts een conform die in het linker gedeelte. De voordeur wordt overdekt door een lessenaarsdakje bedekt met leien en ondersteund door bewerkte spanten op natuurstenen consoles. De houten paneeldeur wordt bekroond door een natuurstenen latei en een bovenlicht met glas-in-lood, voorzien van een smeedijzeren siertraliewerk. Voor de deur zijn twee natuurstenen treden. Ter hoogte van de eerste verdieping is links een rondboogvenster met een kleiner raam, aan de onderzijde voorzien van een spaarveld. Het spaarveld onder de rondboog is gestuct met ingelegde kruisen en een hart. Het spaarveld onder het raam heeft drie zandstenen kolommetjes met daartussen een metselmoza'ek met rode baksteen. Rechts in de gevel is een segmentboogvormig venster conform de vensters in de linker gevelhelft.

Tegen de zuidgevel aan staat een uitgebouwde, plat afgedekte, serre. Deze heeft een van tegelmoza'ek voorziene borstwering en een geprofileerde houten daklijst ondersteund door kleine consoles. De beide zijkanten van de serre hebben drie gekoppelde vensters onder drie bovenlichten. De voorzijde van de serre bevat een dubbele openslaande tuindeur met gedeelde ramen met bovenlichten en aan weerszijden drie gekoppelde vensters met bovenlichten. Naar de deur leidt een houten trapje dat geflankeerd wordt door natuurstenen sokkels. Rechts van de serre bevinden zich twee rondboogvensters, conform eerder beschreven.

Op de eerste verdieping bevinden zich vijf dit segmentboog-vensters.

Het dak draagt in het midden een eenvoudige dakkapel met zadeldakje en een enkel venster. De westgevel is conform de oostgevel in tweeën gedeeld. In het rechtergedeelte op de begane grond onder rondbogen twee dubbele openslaande paneeldeuren, voorzien van hoge vensters en een bovenlicht en natuurstenen drempels. Gecentreerd boven de deuren is op de eerste verdieping één segmentboogvormig venster, conform eerder beschreven. In het linkergedeelte op de begane grond bevindt zich rechts een deur conform eerder beschreven. Links van de deur een breed rondboogvormig venster.

Op de eerste verdieping zijn één groot en één klein segmentboogvormig venster.

De noordgevel is blind en voorzien van het torenvormige trappenhuis, voorzien van siermetselwerk en drie rondboogvensters met glas-in-lood tussen de eerste en tweede bouwlaag en ter hoogte van de kapverdieping vijf smalle rondboogvensters. Het dak is voorzien van een torenhaan. Links naast het trappenhuis is in het dak een hoog opgemetselde schoorsteen.

In de westgevel van de aanbouw aan de noordzijde van de pastorie, is van links naar rechts een venster, een enkele deur, twee vensters en een toiletraampje. De gevel wordt beïndigd door een eenvoudige houten daklijst met daaronder een gemetselde tandlijst. De naar het oosten afbuigende gang heeft een zadeldak met aan de dakvoet een tandlijst. De gevel is opgedeeld in dertien rondboog spaarvelden (waarvan de vierde van links met houten deur)

met bruine geglazuurde aanzetstenen en waterdorpels en een bekroning met kops metselwerk. In het tweede, zesde, achtste, tiende en twaalfde spaarveld van links, bevindt zich in het midden een klein rondboogvormige venster. Onder de vensters loopt een band zwart metselwerk.

De noordgevel van de gang is blind.

Het interieur is gedeeltelijk bewaard gebleven. Op de begane grond en de eerste verdieping zijn zeven marmeren schouwen aanwezig, ieder afgezet met verschillend tegelwerk. In de voorkamer op de begane grond is de schouw omlijst met Delfts blauw tegelwerk, waarin een afbeelding van Christus aan het kruis is aangebracht. In de achterkamer is in het in bruin uitgevoerde tegeltableau een afbeelding van het wapen van Kethel (een ketel) en van Spaland (een spa) te zien. De sober gedecoreerde stucplafonds, lijsten en festoenen, zijn nog aanwezig. De oorspronkelijke schuifdeuren tussen voor- en achterkamer zijn vervangen maar nog wel in het bezit van de parochie. Het bovenlicht van de ingangspartij is uitgevoerd in glas-in-lood. Op de eerste verdieping zijn de houten kozijnen gedeeltelijk origineel. Op enkele plaatsen zijn nog grijs marmeren vensterbanken aanwezig. De plattegronden van begane grond en eerste verdieping zijn nog grotendeels origineel. Op de begane grond komt men via de entreepartij in een ruime hal, die toegang geeft tot een wacht- en spreekkamertje, de voor- en achterkamer, de grote keuken met bijkeuken, het toilet, een verbindingsgang met de kerk en het trapportaal. In het trapportaal is het originele tegelwerk nog aanwezig. De gang bevat nog de hardstenen plint en de originele vloertegels. De tuin wordt gekarakteriseerd door gebogen (gras)perken en paden in de vorm van een kelk met hostie. Het kerkterrein wordt afgesloten door een smeedijzeren hekwerk met draaihekken ter hoogte van het toegangspad naar de pastorie en kerk.

Waardering

Pastorie met TUIN en HEKWERK, als historisch functioneel onderdeel van het kerkcomplex "St. Jacobus", gebouwd in 1888-1890 naar een ontwerp in Neo-Romaanse stijl van A.C. Bleijs, mede vanwege de omschreven interieuronderdelen, van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische-, cultuurhistorische -, en ensemblewaarde.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Kastelen, landhuizen en parken

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Tuin, park en plantsoen

Erfscheiding(D)

Functie

Pastorie(F)

Tuin

Hek

Monumentnummer*: 525389

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 juni 2002
Kadaster deel/nr: 82920/40

Monumentnaam**

St. Jacobuskerk

Complexnummer

525387

Complexnaam

St. Jacobus

Woonplaats*

Schiedam

Gemeente*

Schiedam

Provincie*

Zuid-Holland

Straat*

Kerkweg

Nr*

53

Toev.*

Postcode*

3124 KD

Woonplaats*

Schiedam

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Schiedam

Sectie*

Q

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

3450

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

BASILIEK gebouwd in 1888-1890 in Neo-Romaanse trant, ontworpen door A.C. Bleijs, deel uitmakend van het ROOMS-KATHOLIEK COMPLEX "St. Jacobus".

De kerk bevindt zich noordoostelijk van het midden op het vrijwel rechthoekige complexterrein. De zijbeuktraveeën zijn beurtelings hoog en laag opgetrokken naar het voorbeeld van de O.L. Vrouwekerk te Maastricht en de Abdijkerk te Rolduc.

NB: De constructie van de basiliek is in 1934 verzaamd door het aanbrengen van een betonnen versteviging aan de binnenzijde van de hoge rondbogen in de kerkzaal. In 1966 zijn de uit 1890 daterende communiebank en het hoogaltaar verwijderd om plaats te maken voor een moderne perlatomarmen offertafel naar ontwerp van architect H.G. Roding. De oorspronkelijke geetste ramen liggen opgeslagen in de toren van de kerk.

Omschrijving

De basiliek is opgetrokken in baksteen - voorzien van gemetselde cordonlijst en tandlijsten en gedecoreerd met bruin geglazuurde stenen- en bestaat uit een hoog middenschip onder een zadeldak geflankeerd door zijbeuken

onder lessenaarsdaken die worden onderbroken door twee pseudo-transepten onder zadeldaken die tot aan de dakvoet van het middenschip reiken. De zijbeuken zijn aan de noordzijde afgerond onder een half puntdak. Tegen de zuidzijde van de basiliek aan staat een apsis onder een half puntdak; tegen de zuidoosthoek staat de achthoekige klokkentoren onder een puntdak; tegen de zuidwesthoek staat een ronde traptoren, met een puntdak, die even hoog reikt als het middenschip. De gang die de verbinding vormt met de pastorie sluit op de kerk aan ten noorden van de traptoren.

Aan de noordzijde van de basiliek het rechthoekige koor dat even breed is maar iets lager dan het middenschip onder een zadeldak met aan de noord-, oost- en westzijde een apsis met halve puntdaken. Ten oosten en ten westen van de kerk zijn naast het koor twee uitbouwen onder respectievelijk een tent- en een half afgerond, schilddak.

Alle vensters en spaarvelden zijn bekroond met streks metselwerk en hebben een afzaat van geglazuurde bruine tegels.

De zuidelijke puntgevel van de basiliek heeft een boogfries met in de hoogste boog een ventilatierooster en links en rechts kleine rondboogvensters. De gevel heeft een natuurstenen bekroning met kruissymbool.

Op de begane grond van de apsis zijn drie rondboogspaarvelden, waarin tweelichtvensters met natuurstenen deelzuiltjes en glas-in-loodramen. Ter hoogte van de eerste verdieping drie rondboogvensters met glas-in-loodramen. De daklijst wordt gedragen door natuurstenen gedecoreerde consoles.

De achthoekige klokkentoren is voorzien van banden van gebogen, geglazuurde bruine tegels en streks metselwerk. Op de begane grond bevinden zich twee toegangen onder rondboognissen ondersteund door natuurstenen zuiltjes. De terugliggende, dubbele houten deur en met ijzerbeslag bevinden zich onder natuurstenen gedecoreerde lateien met daarboven een spaarveld van metselmozaïek waarin gebruik is gemaakt van rode baksteen. De klokkentoren is voorzien van smalle rondboogvensters, rondboogspaarvelden met tweelichtvensters en rondlichten en spaarvelden met een boogfries en dubbele smalle rondboogvensters.

De traptoren is rond tot aan de dakvoet van het middenschip en wordt dan bekroond door een achthoekig lantaarn met een puntdak. De overgang wordt gemarkeerd door een boogfries met daarboven uitkragend siermetselwerk. De toren is voorzien van smalle rechthoekige vensters en rondboogvensters.

De oost- en westgevel van de basiliek zijn, behalve de uitbouw van een biechtkapel aan de westzijde tegen het zuidelijke pseudo-transept, identiek. Deze uitbouw heeft in de noord en de zuidgevel twee rondboogvensters met glas-in-loodramen en een plat dak. De oost- en westgevel van de basiliek omvatten vijf traveeën waarvan de tweede en vierde, de pseudo-transepten, iets naar voren springen. De eerste, derde en vijfde travee, gevels van de zijbeuken, hebben ieder twee rondlichten (apostelramen) met glas-in-lood, omlijst met een dubbele rij gebogen, geglazuurde bruine tegels. Gecentreerd daarboven, in de gevel van de middenbeuk, bevindt zich een rondboogvormig spaarveld met daarin een tweelichtvenster met een natuurstenen deelzuiltje en glas-in-loodramen. De puntgevels van de pseudo-transepten hebben twee rondboog vensters met glas-in-lood met daarboven een band uitstekend kops en getand metselwerk. Gecentreerd daarboven bevindt zich een rondlicht, conform eerder beschreven.

Ter hoogte van de dakvoet loopt een boogfries waardoor de gevel onder de nok als een spaarveld iets naar achter

ligt. In het midden bevindt zich nog een rondlicht met een houten deurtje. In het oostelijke en westelijke dakschild bevinden zich kleine dakkapellen met ventilatie-rooster. In de noordelijk puntgevel een rondlicht. Op de nok van het dak staat een gemetseld, open kloktorentje dat is afgedekt met een natuurstenen dakje. In de gevel van de oost- en west-apsis bevinden zich rondboogvensters met glas-in-lood. De noordelijke apsis heeft drie rondboogvensters met glas-in-loodramen. Onder de daklijsten van de apsissen zijn natuurstenen consoles aangebracht. Tussen de noord- en de west-apsis staat een hoge ranke schoorsteen die halverwege het dak van het middenschip reikt.

De oostelijke uitbouw heeft in de zuidgevel een houten deur met ijzerbeslag. De gemetselde treden naar de deur zijn voorzien van een eenvoudig gietijzeren hekwerk. In de oostgevel zijn drie gekoppelde rondboogvenster met glas-in-loodramen. In de noordgevel is een rondboogvenster met glas-in-lood.

De westelijke uitbouw is langer en heeft een ronde gevel aan de westzijde. In de zuidgevel is een deur en opgang conform die van de oostelijke uitbouw. Rechts van de deur is een rondboogvenster met diefijzers. In de ronde gevel zijn twee smalle rondboogvensters; in de noordgevel twee grote rechthoekige vensters met gekoppelde ramen en bovenlichten, voorzien van diefijzers.

Het interieur van de basiliek is bekleed met mergelsteen. Alle deuren zijn van hout en voorzien van ijzerbeslag. In de westelijke uitbouw aan de noordzijde van de basiliek bevindt zich de sacristie. Van belang zijn hier de houten kasten, een lage wandkast en een hoge wandkast met een rondboognis en paneeldeuren. Tevens is er een kluis van Lips Dordrecht Holland. In het priesterkoor worden de apsissen geflankeerd door zwart marmeren kolommen op hardstenen voeten, en met dito kapitelen en zwartmarmeren abacucien. De rondbogen die door de pilasters ondersteund worden zijn versierd met een rondstaafbewerking. Het zadeldak van de uitbouw van het middenschip heeft een gewelfplafond. De vloer is bedekt met travertin tegels. In het koor bevindt zich een altaar met het Lam Gods, een hangend houten kruisbeeld met gepolychromeerd corpus en een staande koperen engel (1890, A.C. Bleijs).

De drie ramen van het priesterkoor stellen episodes uit het leven van de heilige Jacobus voor. Links de opwekking van de dochter van Jairus, midden de verheerlijking op de berg Thabor, rechts de Hof van Olijven (A.C. Bleijs; voorzien van datum: 1889; en de naam van de maker: Jöes Oltshoorn F.J.) In de oostelijke apsis bevindt zich in de wand een klein altaar met een zwart marmeren dekplaat. Aan weerszijden van het koor zijn twee beelden van zandsteen, St. Jacobus en St. Antonius(1917, J.P. Maas), hoog tegen de wand geplaatst.

De kap van de middenbeuk is decoratief beschilderd. De looppaden in de kerkzaal zijn betegeld met veelkleurige tegels, onder de eikenhouten, gedecoreerde kerkbanken liggen houten vloeren. Aan de westzijde voorin de kerkzaal is een preekstoel, uitgevoerd in Franse steen met verguld koperen adelaar als lessenaar. Het reliëf toont de prediking van Christus op de Olijfberg. De preekstoel is voorzien van een naamplaat met de namen van de schenkers: 'Georgius van den Burg Magdalena.ham'. De arcade tussen de kerkzaal en de zijbeukgalerij heeft een alternerend stelsel bestaande uit een dubbele scheiboog met een deelzuil in de traveeën van de zijbeuk, en een hoge gordelboog in de pseudo-transepten. De kolommen zijn conform die in het koor. De zijbeuken zijn voorzien van kruisgewelven. Onder de glas-in-lood rondlichten in de zijbeuken (twaalf Apostelramen 1932-1976, Alex Asperslagh (10x); Frits Henderickx (2x) bevinden zich in de muur ingemetseld lijsten afgewerkt met marmer en koper waarin 14 schilderijen op koperen platen zijn aangebracht. Deze, in totaal veertien, schilderijen zijn onderdeel van de kruiswegstatie (1894/95, met initialen W.v.G.). Tussen de schilderijen is in de muur een kruis

gegraveerd. In de noordzijde van de beide zijbeuken zijn twee altaren, het Maria-altaar en het Jozef-altaar (zandstenen beelden van J.P. Maas, 1910). In de wanden van de beide westelijke pseudo-transepten bevinden zich twee zandstenen heiligenbeelden op consoles: St. Franciscus en de Goede Herder (J.P. Maas, 1910). In het zuidoostelijk pseudo-transept is een vrijstaande houten biechtstoel met gedecoreerde paneeldeuren. In het pseudo-transept daar tegenover is de uitgebouwde biechtkapel, de twee toegangsdeuren hebben gezandstraalde ramen.

In de zuidzijde van de kerkzaal is een balkon gedragen door een arcade van drie scheibogen, ondersteund door kolommen, conform eerder beschreven. De houten balustrade wordt ondersteund door uitgemetselde, mergelstenen, consoles. Op het balkon is het orgel met twee klavieren en een vrij Pedaal, in 1880 gebouwd door L. Ijpmā te Alkmaar, in 1895 gewijzigd door Gebr. Gradussen. Het orgel staat in twee kassen opgesteld. De zuidelijke wand boven het balkon heeft ter hoogte van de dakvoet een rondboogfries met daarboven een tandlijst. Het plafond onder het balkon is beschilderd conform het plafond van de middenbeuk. Onder het balkon is de doopkapel in de zuidelijke apsis. Het zandstenen doopvont (1860) heeft een houten deksel met een beeldje van Johannes de Doper en staat op een natuurstenen plint met gepolychromeerd doophek (1890). In de westelijke wand bevindt zich een groot mozaïek van Altijddurende Bijstand (1937, Joan Colette).

Waardering

De St. Jacobuskerk, als historisch-functioneel onderdeel van het kerkcomplex "St. Jacobus", gebouwd in 1888-1890 naar ontwerp in Neo-Romaanse stijl van A.C. Bleijs, mede vanwege de omschreven interieuronderdelen, van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische-, cultuurhistorische -, beeldbepalende en ensemblewaarde.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk